BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
UNSKO-SANSKI KANTON
VLADA UNSKO-SANSKOG KANTONA

BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA
THE UNA - SANA CANTON
UNA-SANA CANTON GOVERNMENT

Broj: 03-33-14288-2/2024
Bihać, 2.12.2024. godine

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
UNSKO-SANSKI KANTON
SKUPŠTINA UNSKO-SANSKOG KANTONA
PRIMLJENO: 5.12.2024.

Org.jedinica	Klasifikacijska oznaka	Redni broj	Broj priloga
01/1	2-5	1102	24

SKUPŠTINA UNSKO-SANSKOG KANTONA

PREDMET: Informacija o stanju u oblasti zdravstva na području Unsko-sanskog kantona, dostavlja se;-

Na osnovu članova 96. i 181. Poslovnika Skupštine Unsko-sanskog kantona („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, broj: 9/17 i 11/21), u prilogu vam dostavljamo Informaciju o stanju u oblasti zdravstva na području Unsko-sanskog kantona, uz sljedeće

O b r a z l o ž e n j e

U skladu sa Programom rada Skupštine Unsko-sanskog kantona („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, broj 4/24) te postupajući po Zaključku Skupštine Unsko-sanskog kantona, broj: 02/1-2-422-4/24 od 20.6.2024. godine, kojim je zatraženo od Vlade Unsko-sanskog kantona da pripremi materijale za održavanje tematskih sjednica, između ostalog iz oblasti zdravstva, Vlada je na 81. sjednici, održanoj dana 2.12.2024. godine, razmatrala i donijela Zaključak broj: 03-02-51-1690/2024, kojim je prihvatila Informaciju o stanju u oblasti zdravstva na području Unsko-sanskog kantona, koju vam u prilogu ovog akta dostavljamo na razmatranje.

Prilog: Informacija o stanju u oblasti zdravstva na području Unsko-sanskog kantona

Dostavljeno:
1. Naslovu,
2. a/a.

PREMIJER KANTONA
Nijaz Hušić, MA

Na osnovu odredbe člana 16. Zakona o Vladi Unsko-sanskog kantona („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, broj 5/08), na prijedlog Ministarstva zdravstva, rada i socijalne politike, Vlada Unsko-sanskog kantona na 81. sjednici, održanoj dana 2.12.2024. godine, d o n o s i

Z A K L J U Č A K

I

Prihvata se Informacija Ministarstva zdravstva, rada i socijalne politike o stanju u oblasti zdravstva na području Unsko-sanskog kantona.

II

Informacija iz tačke I ovog Zaključka upućuje se Skupštini Unsko-sanskog kantona na razmatranje.

III

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 03-02-51-1690/2024
Bihać, 2.12.2024. godine

PREMIJER KANTONA
Nijaz Hušić, MA

Na osnovu člana 96. Poslovnika Skupštine Unsko-sanskog kantona („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“ broj: 9/17 i 11/21), na prijedlog Vlade Unsko-sanskog kantona, Skupština Unsko-sanskog kantona na __ sjednici, održanoj dana _____ 2024. godine, d o n o s i

Z A K L J U Č A K

I

Prihvata se Informacija Ministarstva zdravstva, rada i socijalne politike o stanju u oblasti zdravstva na području Unsko-sanskog kantona, sa prijedlogom mjera.

II

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj:
Bihać,

Predsjedavajući Skupštine
Unsko-sanskog kantona
Zikrija Duraković

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
UNSKO-SANSKI KANTON
MINISTARSTVO ZDRAVSTVA,
RADA I SOCIJALNE POLITIKE

BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERATION OF BOSNIA AND
HERZEGOVINA
THE UNA - SANA CANTON
MINISTRY OF HEALTH,
LABOR AND SOCIAL POLICY

Informacija o stanju u oblasti zdravstva na području Unsko-sanskog kantona

Bihać, decembar 2024. godine

1. UVOD

Postupajući po Zaključku Skupštine Unsko-sanskog kantona, broj: 02/1-2-422-4/24 od dana 20.6.2024. godine i aktu označenom kao "Odgovor" Ureda Vlade Unsko-sanskog kantona, broj: 20-02-7960-5/24 od dana 12.8.2024. godine, a kojim se traži od Vlade Unsko-sanskog kantona da pripremi materijale za održavanje tematskih sjednica, između ostalog iz oblasti zdravstva, Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona u postupku pripreme materijala iz oblasti zdravstva, a u saradnji sa javnim zdravstvenim ustanovama, objedinilo je informacije koje se odnose na stanje u zdravstvenim ustanovama na području Unsko-sanskog kantona.

Područje Unsko-sanskog kantona prostire se na 4.125 km², a broji 260.859 stanovnika prema procjeni u 2023. godini od strane Federalnog zavoda za statistiku (stanje sa danom 30.6.2023. godine).

Unsko-sanski kanton na svom području ima osam domova zdravlja kao zdravstvenih ustanova za pružanje zdravstvene zaštite stanovništvu određenog područja u sklopu zdravstvene djelatnosti na primarnom nivou zdravstvene zaštite i to: Bihać, Cazin, Velika Kladuša, Bužim, Bosanska Krupa, Bosanski Petrovac, Sanski Most i Ključ te šest gradskih apoteka: Bihać, Bosanska Krupa, Bužim, Cazin, Ključ i Sanski Most, čiji je osnivač Skupština Unsko-sanskog kantona.

Na sekundarnom nivou, zdravstvena zaštita stanovništvu Unsko-sanskog kantona se pruža putem zdravstvenih ustanova ZU Kantonalna bolnica "Dr. Irfan Ljubijankić" Bihać, JZU Opća bolnica Sanski Most, ZU Zavod za javno zdravstvo i ZU Lječilište Gata Bihać, čiji je osnivač Skupština Unsko-sanskog kantona.

Odlukom Skupštine Unsko-sanskog kantona, na sjednici održanoj dana 12.6.1998. godine, a s ciljem ostvarivanja prava i osiguravanja sredstava iz obaveznog zdravstvenog osiguranja, osnovan je Zavod zdravstvenog osiguranja Unsko-sanskog kantona. Zavod provodi postupak dodjele ugovora o pružanju zdravstvenih usluga, odnosno postupak dodjele ugovora za provođenje programa zdravstvene zaštite u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti Federacije BiH, Zakonom o zdravstvenom osiguranju te propisima donesenim na osnovu navedenih zakona, jedinstvenom metodologijom, propisu o sistemu poboljšanja kvaliteta, sigurnosti i akreditaciji u zdravstvu, kao i propisima o javnim nabavkama Bosne i Hercegovine.

2. OPĆI PODACI O STANJU NA PODRUČJU UNSKO-SANSKOG KANTONA

U 2023. godini rođeno je 1.285 živorođene djece sa stopom nataliteta 4,9 na 1.000 stanovnika. Prema statističkim podacima, stopa nataliteta je niska u odnosu na pokazatelje i standarde koje propisuje Svjetska zdravstvena organizacija.

Mortalitet kao negativni parametar zdravlja treba posmatrati sa stanovišta općih i specifičnih stopa mortaliteta. Opći mortalitet ne govori dovoljno o zdravstvenom stanju stanovništva, jer ne uzima u obzir specifične faktore kao što su uzroci umiranja, starosna i polna struktura što saznajemo iz pokazatelja specifične smrtnosti.

Tokom 2023. godine umrlo je 1.978 stanovnika na području Unsko-sanskog kantona, opća smrtnost je 9,6 na 1.000 stanovnika, odnosno 9,6‰.

Najniža stopa općeg mortaliteta je u Bužimu i iznosila je 5,2 ‰, a najviša je zabilježena u Bosanskom Petrovcu i iznosi 13,4‰.

Dojenačka smrtnost je posebna vrsta specifične smrtnosti i predstavlja jedan od pouzdanih pokazatelja zdravstvenog stanja stanovništva, ali i efikasnost zdravstvene zaštite. U 2023. godini na Kantonu je umrlo 9 dojenčadi.

Vodeći uzroci smrti na području Unsko-sanskog kantona u 2023. godini su oboljenja cirkulatornog sistema: esencijalna (primarna) hipertenzija, moždani udar, akutni infarkt miokarda i dr.

Na drugom mjestu nalaze se maligne neoplazme, na trećem mjestu su endokrina i metabolička oboljenja sa poremećajima u ishrani, na četvrtom mjestu su oboljenja respiratornog sistema i na petom mjestu oboljenja genitalno-urinarnog sistema.

Vodeći uzroci smrti kod dojenčadi u toku 2023. godine su određena stanja iz perinatalnog perioda.

Za suptilniju analizu uzroka smrtnosti potrebno je predstaviti i ostale grupe oboljenja, kao i pojedinačna oboljenja koja učestvuju u strukturi smrtnosti, što je zadatak posebne analize.

Evidenciji uzroka smrtnosti treba pristupiti daleko ozbiljnije, a to zahtijeva bolju edukaciju mrtvozornika i ostalih zdravstvenih radnika.[1]Edukaciju doktora medicine iz oblasti mrtvozorstva provode kantonalni zavodi za javno zdravstvo u saradnji sa organizacionim jedinicama za sudsku medicinu, u skladu sa Pravilnikom o načinu pregleda umrlih te utvrđivanja vremena i uzroka smrti ("Službene novine FbiH", br.79/13 i 9/14), dok troškove edukacije snose kantonalna ministarstva zdravstva.

Prema podacima Zavoda za javno zdravstvo, prva edukacija iz oblasti mrtvozorstva na kojoj su učestvovali doktori medicine održana je 14. i 15.7.2022. godine. Na edukaciji su učestvovala 24 učesnika od ukupno prijavljenih 66 učesnika.

3. OSIGURANA LICA

Broj osiguranih lica Zavoda zdravstvenog osiguranja Unsko-sanskog kantona je prikazan tabelarno.

Tabela 1. Broj osiguranih lica u 2022. i 2023. godini[2]

[1] Publikacija br. 28 ZU Zavoda za javno zdravstvo Unsko-sanskog kantona

[2]Izvor podataka Izvještaj o finansijskom poslovanju za 2023. godinu ZZO USK

Osigurana lica	31.12.2022.	31.12.2023.	Razlika
Zaposleni	40.172	40.657	485
Penzioneri	38.047	39.361	1.314
Nezaposleni	18.182	17.028	-1.154
Ministarstvo boraca	3.673	3.389	-284
Ministarstvo zdravstva	5.506	5.488	-18
Ministarstvo obrazovanja	1.923	1.922	-1
Član 27.	476	474	-2
Zemljoradnici			0
UKUPNO:	107.979	108.319	340
INO penzioneri	7.046	6.916	-130
UKUPNO:	115.025	115.235	210
Članovi	58.891	56.982	-1.909
UKUPNO osigurana lica:	173.916	172.217	-1.699

Kao što je iz prednje tabele vidljivo, na području Unsko-sanskog kantona 172,217 lica ima zdravstveno osiguranje po različitim osnovama. Ovaj broj je manji za 1699 u odnosu na 2022. godinu. Povećan broj osiguranih lica bilježi se po osnovu stjecanja prava na penzionisanje i po osnovu zaposlenosti.

4. PRIMARNI NIVO ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Zdravstvena zaštita na primarnom nivou obuhvata provođenje mjera za zaštitu i unapređenje zdravlja stanovnika, prevenciju, liječenje i rehabilitaciju bolesti i povreda, otkrivanje i suzbijanje faktora rizika nezaraznih bolesti, specifičnu preventivnu zdravstvenu zaštitu mladih, imunizaciju protiv zaraznih bolesti, liječenje i rehabilitaciju, palijativnu njegu i drugo.

4.1. Domovi zdravlja na području Unsko-sanskog kantona

Domovi zdravlja su zdravstvene ustanove koje pružaju primarnu zdravstvenu zaštitu stanovništvu određenog područja saglasno odredbi člana 33. Zakona o zdravstvenoj zaštiti ("Službene novine Federacije BiH", broj: 46/10 i 75/13).

Na području Unsko-sanskog kantona zdravstvena djelatnost na primarnom nivou zaštite provodi se i organizira u zdravstvenim ustanovama domovima zdravlja: Bihać, Cazin, Velika Kladuša, Bužim, Bosanska Krupa, Bosanski Petrovac, Sanski Most i Ključ.

Osnivač navedenih zdravstvenih ustanova je Skupština Unsko-sanskog kantona.

Prema podacima redovne zdravstvene statistike za 2023. godinu, u službama primarne zdravstvene zaštite u Unsko-sanskom kantonu registrovano je ukupno 108 punktova sa 145 ordinacija i 145 radnih timova primarne zdravstvene zaštite.

U primarnoj zdravstvenoj zaštiti na području Kantona ostvareno je 630.862 posjeta u ordinaciji kod doktora medicine, od čega je 21,2 prvih posjeta. Ostali zdravstveni radnici pružili su 617. 627 usluga. Provedena su 91.473 savjetovanja od strane doktora medicine, a 91.028 od

strane medicinskih tehničara/sestara. Broj izdatih uputnica za specijalističko-konsultativne preglede u 2023. godini iznosi 150.429 (0,51 po stanovniku).

U 2023. godini evidentirano je 376. 375 (2,73 po stanovniku) propisanih recepata, a broj izdatih uputnica za laboratorijske usluge iznosio je 121.621 ili 0,44 po stanovniku.

Domovi zdravlja su osnovani i obavljaju registriranu zdravstvenu djelatnost koja predstavlja i zadovoljava minimum uvjeta u pogledu prostora, opreme i kadra koje mora ispunjavati zdravstvena ustanova sukladno propisima.

U saradnji sa domovima zdravlja Unsko-sanskog kantona prikupljene su informacije o uvjetima prostora, opreme i kadra.

4.1.1. Službe i prostorna uređenost domova zdravlja na području Unsko-sanskog kantona

ZU Dom zdravlja Bihać je zdravstvena ustanova koja pruža usluge primarne i dijelom specijalističko-konsultativne zdravstvene zaštite za stanovnike – osiguranike Grada Bihaća, a prema načelima sveobuhvatnosti, kontinuiranosti, dostupnosti i načelima cjelovitog pristupa u skladu sa mrežom i kapacitetima cjelovitog pristupa. Zdravstvena djelatnost se obavlja u sjedištu ustanove i područnim ambulantama na području Grada Bihaća.

Jedan od najvećih problema u ovom Domu zdravlja je glavna zgrada ZU Dom zdravlja Bihać, koja je pretrpjela oštećenja nakon dva potresa koji su se dogodili 2020. i 2022. godine. Veći dio spratova glavne zgrade (osim prizemlja i prvog sprata) su neupotrebljivi, a službe su izmještene na nove lokacije.

Izvršen je pregled glavne zgrade ZU Dom zdravlja Bihać od strane Euroing d.o.o. Bihać, odnosno ovlaštenih inženjera firme, gdje je izrađen "Elaborat o stanju objekta Doma zdravlja u Bihaću nakon potresa koji se desio 9.11.2022. godine", broj: 7494/22 od dana 29.12.2022. godine, a u kojem se navodi: "Upotrebljivost zgrade se svrstava u kategoriju privremeno neupotrebljiva građevina, ali uz mjere hitne intervencije djelimično upotrebljiva. Zgrada ima umjerena oštećenja bez opasnosti od urušavanja, ali ne može se upotrebljavati zbog potencijalne opasnosti od urušavanja pojedinih elemenata sa same zgrade. Privremena neupotrebljivost se odnosi na sve etaže blokova A i C. Blok D nema većih oštećenja i može se koristiti. Iako je u zgradi smanjena otpornost u odnosu na stanje prije potresa ocijenjeno je da zgrada može izdržati još jedan potres sličnog intenziteta." Nakon navedenog izrađenog Elaborata, odnosno stručnog mišljenja, sve službe Doma zdravlja Bihać, osim stomatologije, a za koju je iznajmljen prostor, su smještene u prizemlje i prvi sprat, što se odražava na otežanu organizaciju rada.

Nakon Elaborata o detaljnoj seizmičkoj analizi stanja objekta Doma zdravlja, Vlada Unsko-sanskog kantona donijela je Odluku o izgradnji novog objekta Doma zdravlja. Nakon provedenih postupaka javnih nabavki i izdavanja i pravosnažnosti Urbanističke saglasnosti, pristupilo se izradi Glavnog projekta novog objekta Doma zdravlja. Zahtjev za izdavanje građevinske dozvole podnesen je 1.12.2022. godine i dopunjavan je potrebnom dokumentacijom slijedom kako je ista prikupljana. U konačnici, sva potrebna dokumentacija je dostavljena, osim ZK izvadka, koji treba glasiti na ime investitora, odnosno na ime ZU Dom zdravlja Bihać.

Problem oko izdavanja građevinske dozvole javlja se zbog tužbe podnesene od strane Gradske apoteke Bihać radi utvrđivanja prava vlasništva, upisa i predaje u posjed poslovnog prostora u prizemlju zgrade ZU Dom zdravlja Bihać površine 120m², stečenog na osnovu učešća u izgradnji iste i činjenice da je ZK ured Općinskog suda u Bihaću izvršio zabilježbu postojanja spora i odredio prekid uspostave zemljišne knjige dok se ne završi parnični postupak.

Zaključkom nadležne Službe gradskog organa uprave Gradskoj apoteci Bihać priznato je svojstvo stranke u postupku izdavanja odobrenja za izgradnju objekta zdravstvene namjene po zahtjevu ZU Dom zdravlja Bihać. Sudski postupak je u toku te je neizvjesno vrijeme njegovog okončanja. [3]

U odnosu na izrađeni Elaborat o stanju objekta Doma zdravlja u Bihaću nakon potresa i aktivnosti koje su uslijedile nakon izrade elaborate, neophodno je da Skupština Unsko-sanskog kantona, crpeći svoja osnivačka prava i nadležnosti, zauzme stav i donese obavezujeće odluke u smislu adaptacije postojećeg smještajnog kapaciteta odnosno izgradnje tih kapaciteta na drugoj lokaciji.

Vlada Unsko-sanskog kantona je u tekućoj godini pružila finansijsku podršku Domu zdravlja Bihać kroz finansiranje rekonstrukcije prostorija intervencija porodične medicine u ukupnom iznosu od 7.000,00 KM, 24.000,00 KM za plaćanje zakupnine privremene ambulante Orašac i Željezničke ambulante te sufinansiranje u ukupnom iznosu od 22.000,00 KM za rekonstrukciju ambulante Ripač.

ZU Dom zdravlja Cazin pruža zdravstvenu zaštitu stanovništvu Grada Cazin kroz sljedeće službe: Porodična/obiteljska medicina, Opća medicina, Dječiji dispanzer, Hitna medicinska pomoć, Radiološka dijagnostika, Zdravstvena zaštita kod specifičnih i nespecifičnih plućnih oboljenja, Higijensko-epidemiološka zaštita, Zdravstvena zaštita žena, Laboratorijsko-dijagnostička djelatnost, Specijalističko-konsultativna zdravstvena zaštita, Medicina rada, Hemodijalizni centar, Centar za mentalno zdravlje, Centar za fizikalnu rehabilitaciju, Centar za rani rast i razvoj, Zdravstvena zaštita zuba i usta primarnog nivoa i Interna apoteka. Specijalističko-konsultativna zdravstvena zaštita organizira se kroz Službu za specijalističko-konsultativnu zdravstvenu zaštitu koju čine: internistička ambulanta, ambulanta za oftalmologiju i ambulanta za zubozdravstvenu zaštitu sekundarnog nivoa.

Dom zdravlja Cazin raspolaže sa tri odvojene zgrade koje se nalaze u sjedištu zdravstvene ustanove u kojima se obavlja zdravstvena djelatnost. Sve ordinacije i kancelarije Uprave Doma zdravlja Cazin su obnovljene i klimatizirane u prethodnih godinu i pol dana. Pored ovih zgrada u sjedištu Doma zdravlja, zdravstvena djelatnost se odvija i u područnim ambulantama Ostrožac, Donja Koprivna, Šturlić, Tržačka Raštela i Stijena. Renovirane su prostorije Uprave Doma zdravlja u iznosu od cca 19.000,00 KM i izgrađena je nova portirnica u iznosu od 94.827,51 KM.[4]

ZU Dom zdravlja Velika Kladuša je zdravstvena ustanova koja ima organiziranu primarnu i dijelom sekundarnu zdravstvenu zaštitu na području općine Velika Kladuša. Ova ustanova obavlja sljedeće djelatnosti: opća medicinska praksa, specifična medicinska praksa, stomatološka praksa, ostale djelatnosti zdravstvene zaštite, djelatnosti u ustanovama sa smještajem za osobe s teškoćama u razvoju, duševno bolesne osobe i osobe ovisne o alkoholu, drogama ili drugim opojnim sredstvima s uključenim određenim stepenom zdravstvene njege. Dom zdravlja također pruža usluge radiološke i ultrazvučne dijagnostike, kao i dio usluga hematološke i biohemijske laboratorijske dijagnostike za osigurana lica u skladu sa ugovorom sa ZZO USK. Ustanova obavlja i usluge prijevoza vozilom hitne medicinske pomoći u

[3] Izvor podataka: Dom zdravlja Bihać
[4] Izvor podataka: Dom zdravlja Cazin

slučajevima hitnog prijevoza do Kantonalne bolnice, kao i transport pacijenata van Kantona. Dom zdravlja ispunjava uslove za obavljanje zdravstvene djelatnosti u pogledu prostora i opreme, ali postoji potreba za adaptacijom određenih prostorija (Služba porodične medicine, Centar za fizikalnu rehabilitaciju), kao i obezbjeđenje novih prostorija u kojima bi bile smještene specijalističke ordinacije i Služba za laboratorijsku dijagnostiku sa odvojenim prostorom za potrebe laboratorijske dijagnostike za djecu.[5]

ZU Dom zdravlja Bužim je zdravstvena ustanova koja, u skladu sa ugovorom sa ZZO USK, pruža primarnu zdravstvenu zaštitu te dio sekundarne zdravstvene zaštite stanovnicima općine Bužim. Rad ustanove je organiziran kroz sljedeće službe: Porodična medicina (6 timova), Zdravstvena zaštita predškolske djece, Zdravstvena zaštita žena, Zdravstvena zaštita zuba i usta, Pneumofiziološki dispanzer, Higijensko-epidemiološka zaštita, Patronažna djelatnost, Kućno liječenje, Hitna medicinska pomoć, Dijagnostika (RTG, UZV, EKG, Biohemijski i hematološki laboratorij) i Centar za mentalno zdravlje. Dom zdravlja Bužim, u saradnji sa Kantonalnom bolnicom, u tekućoj godini, organizirao je rad specijalističko-konsultativne zdravstvene zaštite dolaskom ljekara specijalista i to: interniste, urologa, ortopeda, hirurga, otorinolaringologa i neurologa. Ova ustanova se suočava sa nedostatkom adekvatnog prostora za obavljanje djelatnosti, kad se uzme u obzir informatizacija i dolasci specijalista iz Kantonalne bolnice u sklopu specijalističko-konsultativne zdravstvene zaštite. U ustanovi se iskazuje potreba za proširenjem prostora u skoro svim službama, posebno zbog upotrebe računara.[6]

ZU Dom zdravlja Bosanska Krupa organizuje i provodi primarnu zdravstvenu zaštitu kroz djelatnost porodične-obiteljske medicine, zdravstvene zaštite djece, polivalentnih patronažnih sestara u zajednici, higijensko-epidemiološku zaštitu, hitnu medicinsku pomoć, zaštitu reproduktivnog zdravlja žena, zdravstvenu zaštitu kod specifičnih i nespecifičnih plućnih oboljenja, fizikalnu i mentalnu rehabilitaciju u zajednici, specifičnu zdravstvenu zaštitu radnika kao dio medicine rada (ako se ugovori sa poslodavcem), zubozdravstvenu zaštitu, laboratorijsku i radiološku dijagnostiku primarnog nivoa i apotekarsku djelatnost (primjena ampuliranih lijekova). Dom zdravlja raspolaže sa centralnim objektom koji se nalazi u Bosanskoj Krupi i sa osam područnih ambulanti u kojima se pruža djelatnost porodične medicine. Ova zdravstvena ustanova raspolaže potrebnim prostorom za pružanje svojih usluga.[7]

ZU Dom zdravlja Bosanski Petrovac obavlja primarnu zdravstvenu zaštitu svim stanovnicima na području općine Bosanski Petrovac. Dom zdravlja svoju djelatnost obavlja u prostorijama glavne zgrade i u područnoj ambulanti Krnjeuša koja je udaljena 30 km. Dom zdravlja raspolaže propisanim prostorom. Zdravstvenu djelatnost obavlja na primarnom nivou, a ona obuhvata: djelatnost porodične medicine u kojoj se pruža zdravstvena zaštita djece i odraslih, djelatnost zdravstvene zaštite polivalentnih, patronažnih sestara, zubozdravstvenu zaštitu, higijensko-epidemiološku zaštitu, pneumofiziološku zdravstvenu zaštitu, odnosno zaštitu specifičnih i nespecifičnih plućnih oboljenja, zdravstvenu zaštitu reproduktivnog

[5] Izvor podataka: Dom zdravlja Velika Kladuša
[6] Izvor podataka: Dom zdravlja Bužim
[7] Izvor podatka: Dom zdravlja Bos. Krupa

zdravlja žena, radiološku i ultrazvučnu dijagnostiku, laboratorijsku dijagnostiku, hitnu medicinsku pomoć, sanitetski prevoz i prometovanje lijekovima za vlastite potrebe.[8]

Vlada Unsko-sanskog kantona je u tekućoj godini pružila finansijsku podršku Domu zdravlja Bosanski Petrovac, kroz finansiranje rekonstrukcije skladišnog prostora u prostor hitne medicinske pomoći u ukupnom iznosu od 140.000,00 KM.

ZU Dom zdravlja Sanski Most je zdravstvena ustanova organizirana tako da osigurava ostvarivanje jedinstvenog sistema primarne i djelimično specijalističko-konsultativne zdravstvene zaštite sveukupnog (zdravstveno osiguranog i neosiguranog) stanovništva općine Sanski Most. Djelatnost Doma zdravlja Sanski Most organizuje se i provodi u centralnim zgradama Doma zdravlja ukupne površine 4000 m², kroz službe: Opća-porodična medicina sa područnim ambulantama; Služba za zdravstvenu zaštitu žena; Služba za zdravstvenu zaštitu djece i omladine; Služba medicine rada; Služba za pneumofiziološku zaštitu i Služba za zubozdravstvenu zaštitu. Ustanova raspolaže adekvatnim prostorom, a u toku je postupak renoviranja prostorija laboratorijske dijagnostike.[9]

Vlada Unsko-sanskog kantona u tekućoj godini pružila je finansijsku podršku Domu zdravlja Sanski Most kroz finansiranje adaptacije prostorija laboratorijske dijagnostike u ukupnom iznosu od 176.393,00 KM.

ZU Dom zdravlja Ključ u svojim prostorijama obavlja primarnu zdravstvenu djelatnost koja obuhvata sljedeće službe: Opća primarna zdravstvena zaštita, Polivalentna patronaža, Kućno liječenje, Zdravstvena zaštita predškolske djece, Zdravstvena zaštita školske djece i omladine, Zdravstvena zaštita žena, Pneumofiziološka zdravstvena zaštita, Higijensko-epidemiološka služba, Hitna medicinska pomoć, Laboratorijska dijagnostika, CBR, Centar za mentalno zdravlje, Centar za fizikalnu rehabilitaciju, Zubna zdravstvena zaštita, Zdravstvena zaštita zuba i usta predškolske djece, Zdravstvena zaštita zuba i usta školske djece i Zdravstvena zaštita zuba i usta odraslih. Zdravstvena infrastruktura zadovoljava uvjete za pružanje zdravstvene zaštite s tim da se kontinuirano radi i u skladu sa mogućnostima vrši adaptacija službi.[10]

Vlada Unsko-sanskog kantona je u tekućoj godini pružila finansijsku podršku Domu zdravlja Ključ kroz finansiranje adaptacija prostorija Službe zdravstvene njege, Službe predškolske i školske djece i omladine u ukupnom iznosu od 42.000,00 KM.

4.1.2. Opremljenost domova zdravlja

ZU Dom zdravlja Bihać – ova zdravstvena ustanova je opremljena potrebnom medicinskom opremom. Za unapređenje pružanja zdravstvenih usluga ovoj zdravstvenoj ustanovi neophodan je snimač razgovora za Službu hitne pomoći sa voznim parkom, kardiomobil s opremom, skener/printer za zakazivanje termina pacijenata, hematološki analizator, urinski analizator, aparat za koagulaciju i mamograf.[11]

Što se tiče računarske opreme u Domu zdravlja Bihać, ista je relativno stara, budući da je nabavljena pri uvođenju MEDIT aplikacije 2014. godine. Dom zdravlja Bihać je do 2024.

---

[8] Izvor podatka: Dom zdravlja Bos. Petrovac

[9] Izvor podataka: Dom zdravlja Sanski Most

[10] Izvor podataka: Dom zdravlja Ključ

[11] Izvor podataka: Dom zdravlja Bihać

godine vršio sporadične nabavke računara u iznosu od oko 5.000,00 KM na godišnjem nivou. S obzirom da je računarska oprema bila dotrajala u toku je nabavka iste, a što je u tekućoj godini finansijski podržala Vlada Unsko-sanskog kantona u ukupnom iznosu od 25.000,00 KM. Također, Vlada Unsko-sanskog kantona je u tekućoj godini pružila finansijsku pomoć za nabavku RTG kaseta u iznosu od 6.727,00 KM i nabavku EKG aparata u iznosu od 6.879,00 KM.

ZU Dom zdravlja Cazin – ova zdravstvena ustanova je jedna od najopremljenijih na području Kantona. U posljednjih godinu dana izvršila je nabavku medicinsko-tehničke opreme i to: imunohemijski aparat, analizator za urinsku dijagnostiku, UZV aparat, aparat i stolica za hemodijalizu i ostalu medicinsku opremu u vrijednosti od ukupno 515.171,68 KM, kao i 5 vozila (sanitetskih i putničkih) u vrijednosti od 503.100,00 KM. U tekućoj godini Vlada Unsko-sanskog kantona finansijski je podržala Dom zdravlja Cazin u sufinansiranju nabavke UZV aparata u ukupnom iznosu od 100.000,00 KM.

Dom zdravlja Cazin na području informatičke opreme (računari, printeri, aktivna i pasivna mrežna oprema), ima veoma dobru pokrivenost radnih procesa. Velikim dijelom je moguće pratiti procese digitalizacije koju provodi nadležni Zavod zdravstvenog osiguranja. U narednom periodu, u procesu digitalizacije ortopedskih pomagala i laboratorijske dijagnostike, javit će se nedostatak i bit će potrebna znatna finansijska sredstva za opremanje informatičkom opremom.[12]

ZU Dom zdravlja Velika Kladuša – raspolaže sa kvalitetnom medicinskom opremom, iako bi neke od medicinskih aparata trebalo zamijeniti savremenijim. Potrebna je nabavka novog mamograf aparata, s obzirom na značaj mamografskih pregleda za prevenciju i liječenje oboljelih od karcinoma dojki.

Dom zdravlja Velika Kladuša do sada je izdvojio značajna novčana sredstva na informatizaciju zdravstvenog sistema, nabavku informatičke opreme, poboljšanje jačine interneta radi omogućavanja rada softvera. S obzirom na planirani centralizirani laboratorijski sistem u zdravstvenim ustanovama Unsko-sanskog kantona, planira se i dodatna nabavka informatičke opreme u ovoj zdravstvenoj ustanovi.[13]

U tekućoj godini Vlada Unsko-sanskog kantona finansijski je podržala Dom zdravlja Velika Kladuša u finansiranju nabavke sanitetskog motornog vozila u ukupnom iznosu od 120.510,00 KM.

ZU Dom zdravlja Bužim – oprema je u nekim aspektima dotrajala i nužna je nabavka nove. U tom smislu, Dom zdravlja pokreće nabavku novog RTG aparata, a koju je finansijski podržala Vlada Unsko-sanskog kantona u ukupnom iznosu od 200.000,00 KM. Također je potrebna obnova računarske opreme, radi proširenja informacionog sistema (LIS). Značajan problem predstavlja izuzetno slaba internetska konekcija na koju ova ustanova nema utjecaja, obzirom da infrastruktura na području općine Bužim nije dovoljna da podrži potrebe Doma zdravlja. U više navrata Dom zdravlja se obraćao BH Telecomu, ali nije dobio konkretne odgovore niti rješenja.[14]

---

[12] Izvor podataka: Dom zdravlja Cazin

[13] Izvor podataka: Dom zdravlja V. Kladuša

[14] Izvor podataka: Dom zdravlja Bužim

ZU Dom zdravlja Bosanska Krupa – ova zdravstvena ustanova se suočava sa problemom dotrajalog voznog parka. Dom zdravlja raspolaže sa 14 motornih vozila, od toga 7 je amortizovano, 12 vozila je staro cca 10-15 godina, a relacije na kojima se pruža usluga prevoza su velike udaljenosti. Također, potrebno je neku medicinsku opremu zamijeniti savremenijom (EKG aparati, sterilizatori, inhalatori, mikroskopi i dr.).

U tekućoj godini Vlada Unsko-sanskog kantona je finansijski podržala Dom zdravlja Bosanska Krupa u finansiranju nabavke denzinometra u ukupnom iznosu od 50.000,00 KM.[15]

ZU Dom zdravlja Bosanski Petrovac – raspolaže sa opremom neophodnom za rad ustanove. Domu zdravlja je neophodna nabavka terenskog motornog vozila za rad na selima, s obzirom da se općina Bosanski Petrovac prostire na velikoj površini te veliku udaljenost sela od sjedišta Doma zdravlja.[16]. Zbog toga je u tekućoj godini Vlada Unsko-sanskog kantona finansijski podržala Dom zdravlja Bosanski Petrovac u finansiranju nabavke sanitetskog motornog vozila u ukupnom iznosu od 97.110,00 KM.

ZU Dom zdravlja Sanski Most – raspolaže sa opremom potrebnom za kvalitetno pružanje zdravstvenih usluga. Kao oprema koja bi dovela do dodatne efikasnosti i racionalizacije zdravstvenih usluga potreban je dodatni ultrazvučni aparat. S obzirom da ova ustanova ima adekvatan i stručan kadar za rad sa ultrazvukom, isti bi mogli koristiti u više službi, npr. Pedijatriji (ultrazvuk kukova kod beba), Porodičnoj medicini ili Službi hitne medicinske pomoći. Iz istih razloga potrebna je i nabavka aparata za analizu krvne slike.[17]

U okviru osnovanog Centra za rani rast i razvoj potrebna je didaktička oprema i materijali i asistivna tehnologija.

U tekućoj godini Vlada Unsko-sanskog kantona je finansijski podržala Dom zdravlja Sanski Most u finansiranju nabavke sanitetskog motornog vozila u ukupnom iznosu od 98.514,00 KM.

ZU Dom zdravlja Ključ – ova zdravstvena ustanova trenutno nema potrebu za nabavkom prioritetne medicinsko-tehničke opreme, s obzirom da zdravstvena infrastruktura zadovoljava uvjete za pružanje zdravstvene zaštite i da se u skladu sa mogućnostima kontinuirano radi na održavanju i poboljšanju zdravstvenih usluga.

U tekućoj godini Vlada Unsko-sanskog kantona je finansijski podržala Dom zdravlja Ključ u nabavci UZV aparata u iznosu od 39.604,00 KM.

4.2 Gradske apoteke na području Unsko-sanskog kantona

Na području Unsko-sanskog kantona djeluje 6 gradskih apoteka, čiji je osnivač Unsko-sanski kanton, a koje pružaju zdravstvene usluge u vidu primarne zdravstvene zaštite pacijentima i građanima u Cazinu, Bužimu, Bosanskoj Krupi, Bihaću, Ključu i Sanskom Mostu. U cilju unaprjeđenja i poboljšanja njihovog rada, resorno ministarstvo je putem Vlade Unsko-sanskog kantona obezbijedilo i u toku 2024. godine dodijelilo apotekama (sa izuzetkom Gradske apoteke Bihać) značajna novčana sredstva radi nabavke računarske opreme, rekonstrukcije grijanja, zamjene stolarije i dr., a koja ukupno iznose 182.108,00 KM. Kao jedan

[15] Izvor podataka: Dom zdravlja B. Krupa
[16] Izvor podataka: Dom zdravlja B. Petrovac
[17] Izvor podataka: Dom zdravlja S. Most

od problema sa kojima se apoteke susreću u svome radu predstavlja nedovoljna zainteresiranost kandidata za članstvo u upravnim odborima apoteka.

5. SEKUNDARNI NIVO ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Zdravstvena zaštita sekundarnog nivoa stanovnicima Unsko-sanskog kantona pruža se putem zdravstvenih ustanova ZU Kantonalna bolnica "Dr. Irfan Ljubijankić" Bihać, JZU "Opća bolnica Sanski Most", ZU "Zavod za javno zdravstvo" i ZU "Lječilište Gata" Bihać, čiji je osnivač Skupština Unsko-sanskog kantona.

5.1. Kantonalna bolnica "Dr. Irfan Ljubijankić"

Kantonalna bolnica je zdravstvena ustanova koja pruža zdravstvenu zaštitu sekundarnog nivoa stacioniranog tipa svim stanovnicima Unsko-sanskog kantona. Posjeduje 520 bolničkih kreveta i na godišnjem nivou zbrinjava oko 18 000 pacijenata. U Kantonalnoj bolnici se provodi specijalističko-konsultativna djelatnosti i bolnička zaštita, kao i zdravstvena djelatnost na tercijarnom nivou zdravstvene zaštite. Prema podacima dostavljenim Zavodu za javno zdravstvo u 2023. godini, broj liječenih ispisanih pacijenata iznosi 9.853, na jednog doktora medicine bilo je 4,52 postelja, a na jednog zdravstvenog tehničara 4,52 postelja Kantonalne bolnice. Prosječna dužina liječenja je 5,9 dana.

U okviru specijalističko-konsultativne djelatnosti, ustanova pruža bolničke i vanbolničke zdravstvene usluge, radi osiguravanja podrške primarnoj i bolničkoj zdravstvenoj djelatnosti s ciljem povećanja stepena rješavanja zdravstvenih problema pacijenata i racionalnijeg korištenja resursa u zdravstvenom sistemu. Dodatno, obavlja dijagnostiku i liječenje povrijeđenih i oboljelih primjenom standarnih dijagnostičkih i terapeutskih postupaka i medicinsku rehabilitaciju. Ustanova u sklopu bolničke zdravstvene djelatnosti obavlja stacionirano liječenje svih nivoa sekundarne zdravstvene zaštite tokom 24 sata. Pored navedenog, obavlja konzilijarnu zaštitu uz sudjelovanje konzilija zdravstvenih radnika različitih specijalnosti, transfuzijsku djelatnost uz nadzor i kontrolu Zavoda za transfuzijsku medicinu FBiH, opskrbu lijekovima i medicinskim sredstvima putem bolničke apoteke, stručno osposobljavanje i obrazovanje određenih profila zdravstvenih radnika izvođenjem nastave za potrebe fakulteta i škola zdravstvenog usmjerenja te klinička ispitivanja u djelatnostima za koje je registrirana. U okviru zdravstvene zaštite tercijarnog nivoa, Kantonalna bolnica obavlja dijagnostiku i liječenje najsloženijih zahvata iz određenih specijalističkih i subspecijalističkih djelatnosti primjenom najsavremenijih postupaka tokom 24 sata.

Stari i neadekvatni objekti otežavaju pružanje zdravstvenih usluga te je neophodno ulaganje u obnovu i modernizaciju prostornih kapaciteta kao i izgradnja novih.

Značajnija ulaganja u zdravstvenu infrastrukturu su započela 2022. godine, putem Programa finansijske konsolidacije i restrukturanja Vlade FBiH i Vlade USK-a za period 2022.-2027. godina. Kroz program koji uključuje adaptaciju postojećih kapaciteta, izgradnju, rekonstruisanje i adaptaciju prostora završena je kompletna rekonstrukcija i adaptacija zgrade psihijatrije. U toku su radovi kompletne rekonstrukcije i adaptacije objekta „Kasindol“ (I-III sprata) u kojem su smješteni odjeli oftalmologije i ORL (I sprat), ranije neurologije (II sprat) i internog odjela B (gastroenterologija na III spratu) po uzoru na odjel onkologije smještene u prizemlju objekta. Završni radovi rekonstrukcije i adaptacije se planiraju u 2025. godini.

Programom rekonstruiranja planirani i odobreni su i radovi u centralnoj zgradi „Foča“, koji uključuju cjelokupnu rekonstrukciju i adaptaciju odjela hirurgije, ginekologije i opstetricije, neurologije i internog A odjela. Okončanje radova se očekuje u 2025. godini, čime će se stvoriti kvalitetni uvjeti za rad i boravak pacijenata. Kad je u pitanju medicinska opremljenost, ovoj ustanovi je potrebno stalno zanavljanje opreme, jer servisiranje i popravci zahtijevaju znatna ulaganja, a značajan broj uređaja nema mogućnost popravke. Programom finansijske konsolidacije i rekonstruiranja u periodu 2022.-2024. osigurana je nabavka neophodne opreme koja, uporedo sa jačanjem kapaciteta ustanove, za razvoj odjela i odsjeka te samostalnih službi, uključuje i modernizaciju procesa rada ove zdravstvene ustanove.

Kantonalna bolnica je pripremila potencijalni projekat po modelu javno-privatnog partnerstva, a obzirom na njegovu važnost, informacije o ovom projektu biće izložene u zasebnom dijelu.

5.2. Opća bolnica Sanski Most

Opća bolnica pruža usluge sekundarnog nivoa zdravstvene zaštite na internom odjelu, odjelima hirurgije, pedijatrije, neurologije, ginekologije i psihijatrije stanovnicima Sanskog Mosta i Ključa. Ustanova raspolaže sa 87 bolesničkih postelja. U 2023. godini u ovoj je ustanovi liječeno 1964 pacijenta, a prosječna dužina ležanja pacijenata je 5,03 na dan. Na jednog doktora medicine bilo je 7,9 postelja, a na jednog zdravstvenog tehničara 1,9 postelja u Općoj bolnici.

Ova zdravstvena ustanova je opremljena sa novom medicinskom i nemedicinskom opremom te su izvršene sanacije i rekonstrukcije određenih prostorija unutar same ustanove u proteklom vremenu zahvaljujući Programu konsolidacije i restruktuiranja zdravstvenih ustanova u Federaciji BiH, a gdje su se aktivnosti nastavile i u tekućoj godini.

S tim u vezi, ova ustanova u 2022. godini izvršila je sljedeće i to: nabavku CT aparata, sanaciju i rekonstrukciju prostorija za smještaj CT aparata, rekonstrukciju odjela ginekologije i akušerstva, kao i prostorija kotlovnice i vešeraja u iznosu od 1.104.909,00 KM.

U 2023. godini predviđeni iznos od 1.166.666,00 KM odnosio se na nabavku medicinske opreme (laparaskopski stub, gastroskop i kolonoskop, digitalni mamograf, instrumenti za ginekologiju i hirurgiju), zatim nabavku nemedicinske opreme (peć i oprema za bolničku kuhinju) i sanaciju i rekonstrukciju prostorija bolnice (zamjena krova i aluminijske stolarije, rekonstrukcija bolničke kuhinje i restorana, centralni razvod plina na Internom odjelu, renoviranje portirnice i ulazne kapije i dr.), a u 2024. godini JZU Opća bolnica Sanski Most je dobila 500.000,00 KM za konsolidaciju i rekonstruktuiranje.

5.3. Zavod za javno zdravstvo

Zavod za javno zdravstvo obavlja djelatnost kroz pet stručnih službi (Služba socijalne medicine, organizacije i ekonomike, Služba epidemiologije, Služba laboratorijske dijagnostike, Služba higijene sa zdravstvenom ekologijom i Služba za preventivnu zaštitu mladih u školama i fakultetima) s ciljem provođenja mjera zdravstvene zaštite u očuvanju i unapređenju zdravlja građana, kontroli i sprečavanju zaraznih i hroničnih bolesti, poticanju kvalitete i praćenju uvjeta životne i radne sredine te zdravstvenom prosvjećivanju i promicanju zdravlja. Zavod za javno zdravstvo ispunjava uvjete prostora, posjeduje kvalitetnu i savremenu medicinsku i tehničku opremu. Kadrovska popunjenost u Zavodu je zadovoljavajuća, a u toku je postupak upućivanja jednog doktora na specijalizaciju iz socijalne medicine, organizacije i ekonomike zdravstva.

5.4. Lječilište Gata

Osnovna djelatnost ove zdravstvene ustanove je pružanje usluga fizikalne medicinske rehabilitacije sekundarnog nivoa zdravstvene zaštite. Ustanova upotrebljava dva bunara za crpljenje termo-mineralne vode, u svrhu korištenja pomoći širokog spektra oboljenja kod pacijenata. Kao značajan problem ističe se nedostatak tople vode u ustanovi, a u saradnji sa UNDP-om u skorije vrijeme planira se realizacija projekta nabavke toplotnih pumpi za sanitarnu vodu. S obzirom na visoku potražnju usluga ove ustanove postoji potreba za proširenjem prostornih kapaciteta. Ustanova raspolaže modernom i novijom opremom koja se kontinuirano obnavlja. Radi bolje energetske efikasnosti, na objektu je u narednoj godini planirana izrada fasade, uvođenje novog grijnog sistema putem toplotnih pumpi te ugradnja solarne elektrane. Uz podršku Vlade USK-a i UNDP-a u toku je postupak izgradnje nove sale za kineziterapiju. Tender za nabavku usluga za izvođenje radova objavljen je 20.11.2024. godine, a otvaranje ponuda zakazano je za 13.12.2024. godine. Realizacijom kapitalnog projekta izgradnje novog zatvorenog bazena ova ustanova planira značajno proširiti svoje usluge.

6. STRUKTURA ZAPOSLENIH U ZDRAVSTVENIM USTANOVAMA NA PODRUČJU UNSKO-SANSKOG KANTONA

Prema podacima redovite zdravstvene statistike, ukupan broj radnika zaposlenih u javnim zdravstvenim ustanovama na Kantonu iznosio je 2.103. Ukupan broj zdravstvenih radnika u 2023. godini, na području Kantona je 1.517, što je 72,13% ukupnog broja zaposlenih radnika u zdravstvenim ustanovama.

Broj zdravstvenih saradnika u 2023. godini je 23, što čini 1,09% ukupnog broja zaposlenih u zdravstvenim ustanovama. Broj nemedicinskih radnika u 2023. godini je 586, što čini 27,86% broja zaposlenih u zdravstvenim ustanovama. Broj zdravstvenih i nezdravstvenih radnika na području Unsko-sanskog kantona u 2023. godini prikazan je u Tabeli 2.[18]

Tabela 2. Broj zdravstvenih i nezdravstvenih radnika na području Unsko-sanskog kantona u 2023. godini

Profil kadra	Broj kadra
Doktori medicine	158
Doktori specijalisti	217
Doktori stomatologije	38
od toga specijalisti	9
Diplomirani farmaceuti	21
Medicinski tehničari sa VSS	153
Zdravstveni saradnici sa VSS	23
Viši medicinski tehničari	127
Zdravstveni tehničari sa SSS	780

[18] Publikacija br. 28 ZU Zavoda za javno zdravstvo Unsko-sanskog kantona

Ukupno medicinski radnici sa zdravstvenim saradnicima	1.517
Nemedicinski radnici	586
UKUPNO	**2.103**

6.1. Struktura zaposlenih zdravstvenih radnika u zdravstvenim ustanovama na području Unsko-sanskog kantona

Odnos broja zaposlenih zdravstvenih radnika u primarnoj i sekundarnoj zdravstvenoj zaštiti je prikazan u Tabeli 3.[19]

Tabela 3. Zdravstveni radnici u primarnoj i sekundarnoj zdravstvenoj zaštiti i njihov odnos na području Unsko-sanskog kantona u 2022. i 2023. godini

Profil kadra	Primarna zdravstvena zaštita		Sekundarna zdravstvena zaštita	
	2022.	2023.	2022.	2023.
Doktori medicine	98	103	53	55
Doktori specijalisti	84	79	128	138
Doktori stomatologije	36	36	2	2
Dipl. farmaceuti	18	18	2	3
Zdrav. tehničari sa VSS	81	91	51	62
Viši medicinski tehničari	59	53	74	74
Zdrav. tehničari sa SSS	398	376	437	404
UKUPNO	**774**	**756**	**747**	**738**

**U odnosu zdravstvenih radnika primarne i sekundarne zdravstvene zaštite uračunat je i kadar sedam javnih apoteka na Kantonu, bez stručnih saradnika (23).*

Kao što je iz naprijed navedene tabele vidljivo, u primarnoj zdravstvenoj zaštiti u 2023. godini ukupno je bilo uposleno 756 zdravstvenih radnika, a u sekundarnoj zdravstvenoj zaštiti 738 zdravstvenih radnika, odnosno ukupno **1494** zdravstvena radnika (bez stručnih saradnika - 23).

Odnos doktora medicine u primarnoj i sekundarnoj zdravstvenoj zaštiti u 2023. godini ide u korist primarne zdravstvene zaštite. Temeljna odrednica reforme zdravstva Federacije BiH je orijentirana ka jačanju primarne zdravstvene zaštite i ovakav omjer je pozitivan za 2023. godinu. Doktori stomatolozi predstavljeni su na primarnom nivou zdravstvene zaštite sa 94,73%, dok se na sekundarnom nivou registruju dva doktora stomatologije. Diplomirani farmaceuti također su najvećim brojem prikazani na primarnom nivou, dok je manji broj, njih 14,3% prikazan na sekundarnom nivou i odnosi se na kadar u bolničkoj apoteci.

Zdravstveni tehničari sa VSS su procentualno zastupljeni više na primarnom nivou, što ide u prilog djelatnosti primarne zdravstvene zaštite, gdje je potreba za ovim kadrom veća. Ovaj kadar je nužno neophodan timovima primarne zdravstvene zaštite za sprovođenje mjera promocije zdravlja i prevencije bolesti. Viši medicinski tehničari i zdravstveni tehničari sa SSS su u nešto većem broju raspoređeni u ustanovama sekundarnog nivoa.

[19] Publikacija br. 28 ZU Zavoda za javno zdravstvo Unsko-sanskog kantona

6.2. Struktura zaposlenih u zdravstvenim ustanovama na području Unsko-sanskog kantona u 2024. godini

Ukupan broj uposlenog kadra na *primarnom i sekundarnom* nivou na području Unsko-sanskog kantona u 2024. godini iznosi 2061.

Tabela 4. Broj uposlenog kadra u *primarnoj i sekundarnoj* zdravstvenoj zaštiti u 2024. godini

Organizaciona struktura	Primarni nivo	Sekundarni nivo
Medicinska org. jedinica	725	740
Nemedicinska org. jedinica	299	293
UKUPNO	**1.028**	**1.033**

**U medicinsku organizacionu jedinicu primarnog i sekundarnog nivoa uračunati su i zdravstveni saradnici.*

Ukupan broj uposlenog kadra na ***primarnom nivou,*** odnosno u domovima zdravlja iznosi **1.028,** a koji je prikazan u Tabeli broj 5.

Tabela 5. Broj uposlenog kadra u zdravstvenim ustanovama domovima zdravlja Unsko-sanskog kantona u 2024. godini

Organizaciona struktura u ZU domovima zdravlja	Bihać	Cazin	Bosanska Krupa	Velika Kladuša	Bužim	Bosanski Petrovac	Ključ	Sanski Most
Medicinska org. jedinica	186	153	77	121	47	26	40	79
Nemedicinska org. jedinica	57	77	29	50	19	14	19	34
UKUPNO	**243**	**230**	**106**	**171**	**66**	**40**	**59**	**113**

Kako je u naprijed navedenoj tabeli prikazan ukupan broj uposlenog kadra u domovima zdravlja, grupisan u medicinsku i nemedicinsku organizacionu jedinicu, tako ćemo u Tabeli broj 6. prikazati razvrstan kadar u domovima zdravlja Unsko-sanskog kantona.

Tabela 6. Kadar u domovima zdravlja u 2024. godini

Kadar	Bihać	B.Krupa	B.Petrovac	Bužim	Cazin	Ključ	S.Most	V.Kladuša
Doktori medicine	**17**	**9**	**5**	**4**	**17**	**1**	**7**	**11**
Doktori medicine na specijalizaciji	**6**	**2**	**0**	**1**	**9**	**1**	**2**	**4**
Doktori medicine specijalisti	**16**	**8**	**1**	**5**	**18**	**7**	**12**	**13**

Doktori stomatologije	4	3	1	1	3	2	4	7
Doktori stomatologije na specijalizaciji	0	0	0	1	0	0	0	1
Doktori stomatologije specijalisti	6	0	0	0	3	0	0	0
Magistri farmacije	0	0	0	0	1	0	0	0
Zdravstveni radnici (vss)	19	2	4	3	23	0	9	33
Zdravstveni radnici (vš s)	15	7	4	3	7	11	3	4
Zdravstveni radnici(sss)	100	45	11	28	66	17	40	44
Zdravstveni saradnici	3	1	0	1	6	1	2	4
Administrativno osoblje	24	6	3	5	22	5	9	14
Tehničko osoblje	33	23	11	14	55	14	23	36
UKUPNO:	243	106	40	66	230	59	113	171

Ukupan broj uposlenog kadra na ***sekundarnom nivou*** zdravstvene zaštite iznosi **1.033** i isti je prikazan u Tabeli broj 7.

Tabela 7. Broj uposlenog kadra na sekundarnom nivou zdravstvene zaštite Unsko-sanskog kantona u 2024. godini

Organizaciona struktura na sekundarnom nivou	ZU KB "Dr. Irfan Ljubijankić" Bihać	JZU Opća bolnica Sanski Most	ZU Zavod za javno zdravstvo Unsko-sanskog kantona	ZU Lječilište Gata Bihać
Medicinska org. jedinica	603	78	26	33
Nemedicinska org. jedinica	232	22	11	28
UKUPNO	**835**	**100**	**37**	**61**

7. DEFICITARAN KADAR U ZDRAVSTVENIM USTANOVAMA

Deficitaran kadar u zdravstvenim ustanovama **primarnog** nivoa zdravstvene zaštite u 2024. godini:

Zdravstvena ustanova-primarna zdravstvena zaštita	Deficitaran kadar	Mogući razlozi-objašnjenje
ZU Dom zdravlja Bužim	Psihijatar, pneumofiziolog, radiolog i fizijatar	Ustanovu napustili neuropsihijatar i pneumofiziolog; specijalizaciju iz radiologije liječnik nakon dvije godine prekinuo i raskinuo radni odnos.
ZU Dom zdravlja Bosanska Krupa	Doktor opće prakse	Na tri javna oglasa za upošljavanje nije bilo prijavljenih kandidata.
ZU Dom zdravlja Bihać	Doktori medicine, stomatološke sestre-tehničari	Mladi doktori preferiraju zapošljavanje u ustanovama sekundarnog nivoa te po stjecanju uvjeta za upošljavanje u istima raskidaju radni odnos u Domu zdravlja. Na javne pozive za zapošljavanje u Službi za zubozdravstvenu zaštitu ne prijavljuju se stomatološki tehničari.
ZU Dom zdravlja Ključ	Stomatološke sestre	
Dom zdravlja Sanski Most	Nema deficitarnog kadra	Za 4 doktora spec. produženi ugovori o radu nakon ispunjavanja uvjeta za odlazak u penziju.
Dom zdravlja Cazin	Doktori medicine i ostali medicinski radnici	Ne navode razlog.
Dom zdravlja Bosanski Petrovac	Nema deficitarnog kadra	
Dom zdravlja Velika Kladuša	Doktori medicine	Odlazak radnika na specijalizaciju i pokrivanje terenskih ambulanti

Deficitaran kadar u zdravstvenim ustanovama **sekundarnog** nivoa zdravstvene zaštite u 2024. godini

Zdravstvena ustanova-sekundarna zdravstvena zaštita	Deficitaran kadar	Mogući razlozi-objašnjenje
ZU Kantonalna bolnica "Dr. Irfan Ljubijankić"	Specijalisti neurohirurgije, ortopedije, radiologije; subspecijalisti torakalne hirurgije, intenzivne medicine, pedijatrijske intenzivne medicine; medicinske sestre-tehničari čiji rad podrazumijeva posjedovanje specifičnih znanja i vještina (npr. anestetičar, instrumentari, intezivisti	

ZU "Opća bolnica" Sanski Most	Internista, ginekolog, pedijatar, radiolog, anesteziolog	Na nekoliko javnih poziva za upošljavanje nije bilo prijavljenih kandidata.
ZU "Lječilište Gata" Bihać	Specijalista fizikalne medicine i rehabilitacije, medicinska sestra	Specijalista fizikalne medicine i rehabilitacije otkazao ugovor o radu radi preseljenja.
Zavod za javno zdravstvo	Specijalista socijalne medicine, organizacije i ekonomike zdravstva	Postupak upućivanja na specijalizaciju u toku.

8. FINANSIJSKI STATUS ZDRAVSTVENIH USTANOVA

Pojedine zdravstvene ustanove na području Kantona ističu finansijske poteškoće vezano za obračunavanje i priznavanje njihovih usluga od strane Zavoda zdravstvenog osiguranja. Ovo se naročito odnosi na korištenje standarda broja stanovnika prilikom obračuna, priznavanje timova u ustanovama sekundarnog nivoa zdravstvene zaštite, priznavanja i obračuna određenih specijalnosti, "rizika lijekova" i laboratorijskih usluga.

S tim u vezi predlaže se razmatranje izmjene metodologije obračuna u programu Zavoda zdravstvenog osiguranja za nivo primarne zdravstvene zaštite, uzimajući u obzir broj stanovnika, realne potrebe, broj osiguranih lica, u skladu sa važećim zakonskim propisima.

Ustanove sekundarnog nivoa ističu finansijske pritiske na ustanove uzrokovane ograničenim budžetom, kojim se teško finansiraju troškovi radnika po kolektivnim ugovorima, visoki troškovi nabavki lijekova, potrošnog medicinskog materijala, energenata te održavanje opreme i objekata.

Mjere za poboljšanje finansijskog statusa i djelovanja ustanova sekundarnog nivoa

U cilju smanjenja finansijskih pritisaka u radu i poslovanju Kantonalne i Opće bolnice predlažu se sljedeće mjere koje će se realizirati u ugovoru za pružanje bolničke zdravstvene zaštite za 2025. godinu kroz smjernice Ministarstva zdravstva, rada i socijalne politike USK-a:

1. povećanje broja radnih timova za rad 24 h,
2. proširenje postojeće tarife sa uslugama iz nomenklature sekundarne zdravstvene zaštite, na način da im se dodijele odgovarajuće šifre,
3. preispitati dužinu liječenja,
4. uvođenje dnevne bolnice,
5. smanjenje broja neosiguranih lica.

Finansijski efekti mjera

- Dosadašnjim sistemom finansiranja od strane ZZO USK-a finansira se samo dio kadrova, dok ostalo pada na teret Kantonalne i Opće bolnice, jer rad od 24 h u bolničkoj zdravstvenoj zaštiti, ne može se provesti sa jednim timom, pa razlika između stvarno uposlenih i kadra koji se finansira ugovorom sa ZZO USK-a dovodi do velikih troškova

koji padaju na teret Kantonalne i Opće bolnice (troškovi plaća, dežurstva, pripravnosti), jer je to stvarni broj kadrova koji rade 24 h na odjelima radnim danom, vikendima i praznicima.

- Proširenje **tarifa sa uslugama iz nomenklature** koje su u skladu sa standardima i normativima zdravstvene zaštite, na način da im se dodijele odgovarajuće šifre. Postojeći tarifnik zdravstvenih usluga (broj 02/IV -1843/07 od 17.12.2007. godine) je neophodno proširiti uslugama koje su definirane nomenklaturom usluga sekundarne zdravstvene zaštite, kako bi se evidentirale usluge koje se stvarno rade na odjelima Kantonalne i Opće bolnice, a zbog nepostojećih šifri usluge se ne mogu prikazati, što dovodi do prikaza manjeg broja usluga od stvarno pruženih.

- Preispitivanje dužine liječenja, s obzirom na nove dijagnostičke i terapijske metode. **Smanjenjem dužine liječenja pacijentima** postiglo bi se nekoliko ključnih ciljeva:
  - Povećanje efikasnosti, jer kraće liječenje omogućava brže oslobađanje kreveta, čime se obezbjeđuje kapacitet za prijem novih pacijenata,
  - Smanjenje troškova hospitalizacije (kraće liječenje smanjuje troškove),
  - Smanjenje rizika od komplikacija,
  - Povećanje zadovoljstva pacijenata,
  - Bolja koordinacija sa primarnom zdravstvenom zaštitom.

  Smanjenje dužine liječenja bi doprinijelo poboljšanju cjelokupnog zdravstvenog sistema uz isto očuvanje kvaliteta liječenja.

- **Uvođenje dnevne bolnice** omogućava pružanje specijalističkih usluga pacijentima kojima se ne zahtijeva cjelodnevna hospitalizacija, čime bi se smanjilo opterećenje na odjelima Kantonalne bolnice za punim prijemom. Uvođenje dnevne bolnice dovelo bi do mnogih prednosti za zdravstveni sistem:
  - Povećanje kapaciteta - dnevna bolnica bi omogućila tretman većem broju pacijenata bez potrebe za hospitalizacijom, čime bi se oslobodili kreveti za teže slučajeve,
  - Mogućnost bržeg oporavka u smislu bržeg dijagnosticiranja i liječenja,
  - Smanjenje troškova hospitalizacije iz razloga što pacijenti ne borave u bolnici duže od dana.

- **Neosigurana lica na području USK-a**

Na području Kantona postoji značajan problem koji se odnosi na broj lica koji ne ostvaruju zdravstveno osiguranje. U skladu sa zakonom Kantonalna bolnica "Dr. Irfan Ljubijankić" Bihać, je prinuđena da svojim sredstvima finansira zdravstvene usluge iz Odluke o utvrđivanju osnovnog paketa zdravstvenih prava za neosigurana lica, što stvara ozbiljne probleme u poslovanju, jer se prinudnom naplatom pred sudom stvaraju visoki troškovi sudske takse, a praksa sudova je da odbija takve tužbene zahtjeve. S tim u vezi, predlaže se sljedeće:

- Uspostaviti jasan proces registracije neosiguranih lica kroz suradnju sa lokalnom zajednicom (opštine/gradovi/mjesne zajednice) i edukativne kampanje u svrhu podizanja svijesti stanovništa o načinu uvođenja u prava zdravstvenog osiguranja; olakšati postupak prijave potrebne dokumentacije za uspostavljanje osiguranja; poboljšati saradnju sa Udruženjima građana i NVO sektorom koji je uključen u pomoć ranjivih kategorija stanovništva (starije, iznemogle osobe, izbjeglice, romska populacija i dr.); uspostaviti informativne centre u lokalnoj zajednici (mjesna zajednica, domovi zdravlja, centri za socijalni rad, općina/grad i dr.).
- Proces uvođenja u pravo mora biti jasno definiran, administrativno jednostavan i transparentan, kako bi se svim građanima osiguralo jednako pravo na zdravstveno osiguranje i pružanje usluga.
- Uplatu doprinosa za zdravstveno osiguranje osigurati putem resornih ministarstava i Vlade USK-a (npr. kao za nezaposlena lica putem Zavoda za zapošljavanje).

9. ZADOVOLJSTVO PACIJENATA

Zadovoljstvo pacijenata je ključni indikator kvaliteta zdravstvene zaštite i odnosi se na zadovoljstvo pacijenta pruženim uslugama, uključujući kvalitet liječenja, odnosa sa zdravstvenim radnicima, dostupnost usluga. Nivo zadovoljstva pacijenta ima značajan utjecaj na ishod liječenja i povjerenja u zdravstveni sistem.

Na temelju dosadašnjih analiza mjerenja zadovoljstva pacijenata, putem redovnog anketiranja koje se provodi u Kantonalnoj bolnici i drugim zdravstvenim ustanovama, uočeni su problemi koji negativno utiču na zadovoljstvo pacijenata:

- predugo čekanje na pregled, usluge dijagnostike, operativne zahvate i dr.
- nedovoljna informiranost pacijenata o dijagnozi, načinu liječenja i ishodu,
- neadekvatna komunikacija na relaciji pacijent-osoblje,
- kvalitet smještaja u bolnici (posebno u pretrpanim odjelima bez adekvatnog broja sanitarnih čvorova) te
- poteškoće u pristupu pacijenata organizacionim jedinicama i uslugama

Mjere za poboljšanje zadovoljstva pacijenata

Bolnica, kao i sve organizacione jedinice, u planovima poboljšanja kvaliteta treba da predvide aktivnosti i odgovorne osobe za povećanje zadovoljstva pacijenata po svim kategorijama, uvažavajući i date sugestije pacijenata:

- **smanjivanje dužine čekanja na zakazane preglede**

1. **Obavezno uvođenje elektronskog sistema** koji uključuje naručivanje pacijenata (elektronska uputnica) koji je započet proces putem ZZO USK-a i domova zdravlja;
2. **Uspostavljanje interne liste čekanja** osigurano lice se obavještava (telefonom, elektronskom poštom, SMS porukom i slično) o stavljanju na listu čekanja, a

obavještenje sadrži očekivani datum prijema za pružanje zdravstvene usluge i spisak medicinske dokumentacije koju osigurano lice treba da pribavi prije prijema u bolnicu;

3. **Uspostavljanje transparentnih lista čekanja** u cilju transparentnosti, liste čekanja se objavljuju na službenim stranicama bolnice i iste se redovno ažuriraju, uz poštivanje prava na privatnost i zaštitu ličnih podataka;
4. **Uvođenje telemedicine i online savjetovanja kako bi se smanjili bespotrebno čekanje i dolazak, odnosno dobila mnogo brža usluga.**

- **Osiguranje više informacija za pacijente**

Izrada i osiguranje dostupnosti informativnog materijala kojim se objašnjava dijagnoza, liječenje i prava pacijenata

- **poboljšanje komunikacije na relaciji pacijent-osoblje**

1. Obuka zdravstvenih radnika na temu komunikacijske vještine

2. Povećanje broja stručnjaka (psihologa i socijalnih radnika) u bolnici kako bi se smanjilo emocionalno opterećenje pacijenata i njihovih porodica.

- **modernizacija bolničke infrastrukture**

1. Bolje održavanje prostora pojedinih odjela, veći broj sanitarnih prostorija i njihova uređenost (poseban akcenat na čistoću i privatnost);

2. Obezbjeđenje zajedničkih prostora za boravak pacijenata, bolju ishranu i mogućnost izbora hrane.

- **Pružanje usluga palijativne njege u Kantonalnoj i Općoj bolnici**

Palijativna njega se fokusira na pružanje podrške pacijentima sa teško životno ugroženim bolestima. Cilj palijativne njege je olakšati simptome, smanjiti bol i poboljšati kvalitet života zavisno od stadija bolesti. Palijativna njega, kao poseban program po Ugovoru sa ZZO USK-a, predviđa poseban odjel palijativne njege. Smatramo da palijativna njega ne mora nužno biti smještena na posebnom odjelu.

- **Osnivanje odjela fizikalne medicine i rehabilitacije u Kantonalnoj bolnici**

Postoji velika opravdanost u cilju zadovoljavanja potreba pacijenata za kontinuiranim liječenjem da se u ZU Kantonalna bolnica Bihać oformi Odjel za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju, iz razloga što se pacijenti otpuštaju sa primarnih odjela na kojima su smješteni, a da nisu završili započete fizikalne terapije (nisu osposobljeni za svakodnevne životne aktivnosti).

S obzirom da Odjel za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju nema patronažnu službu, za nastavak liječenja većine pacijenata potreban je Odjel za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju u kojem bi pacijenti boravili do upućivanja na banjsko liječenje, odnosno rehabilitaciju te bi se na taj način osigurao kontinuitet i dostupnost zdravstvene zaštite pacijentima.

10. EPIDEMIOLOŠKI IZAZOVI

Poduzimanje preventivnih mjera u zaštiti od zaraznih bolesti obaveza je jedinica lokalne samouprave – gradova i općina, kantona i Federacije, zdravstvenih ustanova, zavoda zdravstvenog osiguranja, nosioca privatne prakse, privrednih društava i drugih pravnih i fizičkih lica. Zavod za javno zdravstvo prati, obrađuje i proučava podatke prijavljenih zaraznih bolesti na području Unsko-sanskog kantona. Vodeće zarazne bolesti su Varicella, Enterocolitis acuta, COVID 19 i Angina streptococcica. Iako se evidentira blago povećanje obuhvata vakcinama, vakcinalna pokrivenost je još uvijek ispod standarda i smjernica Svjetske zdravstvene organizacije.

11. DIGITALIZACIJA ZDRASTVENOG SISTEMA

Digitalizacija može poboljšati kvalitet usluga i napredne analitičke mogućnosti važne za praćenje indikatora zdravstvene zaštite. Digitalizacija uključuje korištenje digitalnih sistema: Radiološki informacioni sistem (RIS), elektronske registre pacijenata, Laboratorijski informacioni sistem (LIS), E-uputnica, Standardizaciju medicinskih podataka, Elektronski zdravstveni karton, E-recept, Upravljanje resursima (inventar, lijekovi), Sistem arhiviranja slika i komunikacije (PACS), Telemedicina, Bolnički informacioni sistem, Diagnostic Related Grouper (DRG) i dr.

Zavod zdravstvenog osiguranja USK-a raspolaže sa serverom i provodi osnovne aktivnosti kojima je cilj integracija u jedinstveni sistem.

Jedinstveni zdravstveni informacioni sistem USK-a trenutno čini 5 komponenti (oblasti primjene):

AIS/BIS/eDoktor – Jedinstveni elektronski medicinski karton pacijenta;

PACS/RIS – Sistem za obradu, distribuciju i arhivu radioloških slika;

LIS – Laboratorijski informacioni sistem za primjenu u biohemiji, mikrobiologiji, transfuzijskoj medicini;

eRecept/eApoteka/eOsa – sistem za podršku procesu propisivanja i izdavanja lijekova sa esencijalne liste sa svim svojim podmodulima i funkcionalnostima;

eOsa/eLegitimacija – sistem ZZO za upravljanje statusom osiguranja i upravljanje eLegitimacijom sa svim svojim podmodulima i funkcionalnostima.

Sredinom 2024. godine, Zavod je, postupajući po Smjernicama Ministarstva zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona i prethodnim planiranjem sredstava u Finansijskom planu za 2024. godinu, proveo postupke i izvršio nabavku softverskih rješenja kojima su podržani procesi ostvarivanja prava na privremenu spriječenost za rad, kao i proces ostvarivanja prava na ortopedska pomagala i medicinska sredstva koja se obezbjeđuju osiguranim licima na teret sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja. Implementacijom nabavljenih softverskih rješenja omogućit će se potpuna digitalizacija postupka otvaranja, vođenja i praćenja privremene spriječenosti za rad (bolovanja) te stvoriti pretpostavke za efikasniju kontrolu korištenja ovog prava.

Također, potpunom implementacijom softvera za podršku procesu ostvarivanja prava na ortopedska pomagala i medicinska sredstva, digitalizovat će se postupak predlaganja, odobravanja i izdavanja ortopedskih pomagala osiguranim licima. Implementacijom navedenih softverskih rješenja značajno će se popraviti efikasnost u postupku ostvarivanja navedenih prava, potreba za stalnim posjetama liječnicima i poslovnicama Zavoda radi kontinuiranog korištenja ortopedskih pomagala će biti svedena na minimum, dok će se istovremeno omogućiti Zavodu i jedinicama kontrole potpuni nadzor i uvid u ostvarivanje navedenih prava.

Pored navedenih, u toku su i aktivnosti vezane za nabavku centralnog laboratorijskog informacionog sistema, kojim će, nakon potpune implementacije, laboratorije svih ugovornih domova zdravlja i bolnica na području Unsko-sanskog kantona biti uvezane u jednu cjelinu te će podaci o učinjenim laboratorijskim pretragama biti integrisani u zdravstvene kartone pacijenata i kao takvi dostupni na uvid nadležnim/ovlaštenim liječnicima.

Mjere i aktivnosti za nastavak razvoja informacionih sistema u zdravstvu na području Kantona

- precizirati nadležnosti za upravljanje, razvoj i održavanje zdravstvenog informacionog sistema na nivou Kantona, uz definisanje obaveza svih aktera i korisnika;
- jačati informatizaciju i digitalizaciju sistema zdravstvene zaštite u cilju povezivanja u jedinstveni informacioni zdravstveni sistem;
- nastavak informatizacije poslovnih procesa u zdravstvu koji istom do sada nisu bile obuhvaćeni;
- finansijska podrška zdravstvenim ustanovama za opremanje kvalitetnijom informatičkom opremom te dodatna obuka osoblja.

12. INVESTICIONA ULAGANJA VLADE UNSKO-SANSKOG KANTONA U 2024. GODINI

U tekućoj, tj. u 2024. godini Vlada Unsko-sanskog kantona finansirala/sufinansirala je zdravstvene ustanove na području Unsko-sanskog kantona po programima utroška sredstava za nabavku medicinsko-tehničke opreme, a u skladu sa zahtjevima zdravstvenih ustanova, odnosno iskazanim potrebama. Iznos sredstava predstavljen je tabelarno:

Zdravstvene ustanove	Iznos u KM	Svrha
ZU Dom zdravlja Bihać	91.606,00	Računarska oprema, rekonstrukcija prostorija intervencija porodične medicine, RTG kasete, EKG aparat, plaćanje zakupnine privremene ambulante Orašac i Željezničke ambulante, sufinansiranje rekonstrukcije ambulante Ripač.
ZU Dom zdravlja Cazin	100.000,00	Sufinansiranje nabavke UZV aparata.
ZU Dom zdravlja Bužim	200.000,00	Nabavka RTG aparata.
ZU Dom zdravlja Velika Kladuša	120.510,00	Nabavka sanitetskog motornog vozila.
ZU Dom zdravlja Bosanska Krupa	50.000,00	Nabavka denzinometra.

ZU Dom zdravlja Bosanski Petrovac	237.110,00	Nabavka sanitetskog motornog vozila i rekonstrukcija skladišnog prostora u prostoriju Službe hitne medicinske pomoći.
ZU Dom zdravlja Sanski Most	274.907,00	Nabavka sanitetskog motornog vozila i adaptacija prostorija za laboratorijsku dijagnostiku.
ZU Dom zdravlja Ključ	81.604,00	Adaptacija prostorija Službe zdr. njege, Službe predškolske i školske djece i omladine, nabavka UZV aparata.
ZU Gradska apoteka Bosanska Krupa	8.500,00 KM	Nabavka računarske opreme i održavanje softvera.
ZU Gradska apoteka Sanski Most	53.000,00	Rekonstrukcija grijanja, nabavka računarske opreme, zamjena namještaja i stolarije.
ZU Gradska apoteka Ključ	51.480,00	Zamjena stolarije, rekonstrukcija i sanacija grijanja, klima uređaja i računarska oprema.
ZU Gradska apoteka Cazin	57.128,00	Zamjena stolarije na objektu apoteke.
ZU Gradska apoteka Bužim	12.000,00	Zamjena stolarije i rekonstrukcija grijanja.
ZU KB "Dr Irfan Ljubijankić" Bihać	6.200.000,00	Nabavka UZV aparata i CT aparata (2.000.000,00 KM), za konsolidaciju i restruktuiranje (4.200.000,00 KM).
ZU Lječilište Gata Bihać	300.000,00	Sufinansiranje završnih radova zatvorenog terapijskog bazena.
JZU Opća bolnica Sanski Most	500.000,00	Za konsolidaciju i restruktuiranje.

13. POBOLJŠANJE ZDRAVSTVENIH USLUGA KROZ UVOĐENJE NOVIH PRAVA PACIJENATA U 2024. GODINI

U pogledu poboljšanja zdravstvenih usluga za osigurana lica putem uvođenja novih prava u 2024. godini, uvedena su, između ostalog, sljedeća prava:

- Finansiranje ICD aparata u stopostotnom iznosu za sve one osiguranike kojima je definirana medicinska indikacija za njegovu ugradnju. Implantabilni kardioverter defibrilatori (engl. ICD) su uređaji koji se koriste u terapiji životno ugrožavajućih poremećaja srčanog ritma. ICD aparati su korisni u prevenciji iznenadne smrti kod pacijenata sa poznatom, trajnom ventrikularnom tahikardijom ili fibrilacijom. Brojne znanstvene studije potvrdile su dobre rezultate ICD-a u sprječavanju srčanog zastoja kod visoko rizičnih pacijenata od ventrikularnih aritmija opasnih po život. ICD novije generacije mogu imati dvostruku funkciju koja uključuje i sposobnost da služe kao pejsmejker, koji stimuliše srčane otkucaje ako otkrije da je puls prespor. Iako ICD ne može spriječiti nastanak aritmije, on je može uspješno otkriti i tretirati i svojim dejstvom tako povratiti normalan srčani ritam i pacijentu spasiti život.
- Sufinansiranje očnih ortopedskih pomagala, odnosno naočala i okvira za sva osigurana lica do 26 godina i starije od 60 godina i pravo osiguranicima na besplatan uradak uz medicinske indikacije.

- Prava osiguranicima na besplatan uradak MammaPrint i BluePrint testova, a koji mogu biti naručeni od strane doktora radi boljeg razumijevanja specifičnosti kancera dojke. To su tzv. Genomski testovi i oni analiziraju aktivnosti gena u okviru svakog tumora ponaosob, na taj način pomažu predviđanju ponašanja tumora, odnosno kakvi tretmani potencijalno mogu biti najefektivniji. MammaPrint analizira 70 gena u okviru tumora kako bi se odredilo da li se kancer dojke može vratiti. Tumori se klasifikuju kao genomsli „Low Risk" (niskog rizika) ili „High Risk" (visokog rizika) za vraćanje – nema „sive zone", il intermedijalnog (između) rezultata koji su česti kod drugih testova i mogu dovesti do nejasnih odluka za liječenje. Uključenje nezavisne genomske informacije kliničkim i patološkim faktorima, kao što su uzrast,veličina i stepen tumora, stanje limfnih žlijezda, status hormonskih receptora i HER2, pomaže pacijentu i ljekaru u odlukama da li će hemoterapija koristiti ili je bolje izbjeći je.
- Sufinansiranje nabavke bezglutenske i specijalne hrane i potrošnog materijala (kanila, šprica, aspiracioni kateteri, sterilne komprese) osiguranim licima koja koriste specijalnu hranu uz ciljanu dijagnozu. U okviru ovog programa sufinansiranje se odnosi na nabavke aparata za kontinuirano mjerenje šećera u krvi sa pripadajućim potrošnim materijalom (senzori prema vrsti uređaja) za sva osigurana lica koja boluju od dijabetesa tip 1, stomatološke usluge u općoj anesteziji osoba sa posebnim potrebama i visokodiferencirane usluge tercijarnog nivoa urologije koje obavlja Kantonalna bolnica u Bihaću.
- Sufinansiranje biomedicinski potpomognute oplodnje.
- Uvođenja aplikacije e-bolovanje i e-ortopedija. E-bolovanje omogućava bolju preglednost i kontrolu bolovanja, odnosno dostupna je svim ljekarima kroz aplikaciju e-doktor. Svjesni činjenice da svake godine postoje previsoka izdvajanja po osnovu bolovanja, ova aplikacija je uvedena kako bi, ukoliko svi budu predano radili na tome, mogli kontrolirati i spriječiti tzv. fiktivna bolovanja. Aplikacija e-ortopedija, mnogo će olakšati odobravanje i nabavku ortopedskih pomagala samim pacijentima, odnosno osiguranicima. Pacijent će kompletan administrativni postupak završavati u primarnoj zdravstvenoj zaštiti ili specijalističkoj ambulanti. Uz to, dodatni benefit ove aplikacije je da će pacijent biti obaviješten o statusu zahtjeva putem sms poruke ili e-maila.
- Proširena je lista ugovorenih ustanova, prvenstveno usluga koja se odnosi na CT dijagnostiku na način da se omogućilo da osigurana lica putem elektronskog naručivanja urade neophodne dijagnostičke usluge u roku do 60 dana, što bi trebalo za rezultat imati smanjenu listu čekanja u narednom periodu.

Na prelazu između 2024. i 2025. godine, kada se očekuje novi prijedlog finansijskog plana ZZO USK-a za 2025. godinu, Zavod planira proširiti određene usluge na način da uvede osigurana lica u nova prava, kao što su prenatalni test za medicinski indicirane trudnice, za pojedine dijagnoze za koje liječenje nije omogućeno na teritoriji BiH; posebnim programom bi se izdvojila sredstva za refundaciju usluga, kao i da se povećaju sredstva za interokularne leće kroz listu ortopedskih pomagala i omogući refundacija usluga za ICD koje su urađene u periodu od 1.1.2024. do nastupanja promjena koje su nastale izmjenom liste.[20]

[20] Izvor podataka Informacija ZZO USK od dana 25.10.2024. godine

14. IZGRADNJA NOVIH KAPACITETA

Projekat Razvoj dijagnostičko-terapijskog Centra u KB "Dr. Irfan Ljubijankić Bihać" za pružanje usluga visokodiferencirane zdravstvene zaštite na području Unsko-sanskog kantona

Skupština Unsko-sanskog kantona na svojoj sjednici, održanoj 28.5.2020. godine, donijela je Zakon o javno-privatnom partnerstvu ("Službeni glasnik USK", broj: 15/20) kojim se, između ostalog, propisuju opće odredbe, dodjela ugovora o javno-privatnom partnerstvu, provedba Zakona, pravna zaštita, kaznene, prelazne i završne odredbe te druga pitanja od značaja za javno-privatno partnerstvo (dalje: JPP) iz nadležnosti Kantona i jedinica lokalne samouprave sa područja Kantona. Članom 13. definirano je da Javno tijelo koje ima namjeru razmatrati model JPP, kao jedan od mogućih modela provođenja javnog projekta s ciljem unapređenja javne usluge iz svoje nadležnosti, je dužno izraditi srednjoročni (trogodišnji) i godišnji plan potencijalnih projekata JPP-a na način propisan ovim Zakonom.

Vlada Unsko-sanskog kantona na svojoj sjednici, održanoj 24.8.2020. godine, donijela je Uredbu o identifikaciji, pripremi, ugovaranju i praćenju implementacije projekata javno-privatnog partnerstva ("Službeni glasnik USK", broj: 22/20).

Kantonalna bolnica je pripremila potencijalni projekt po modelu javno-privatnog partnerstva pod nazivom **"Razvoj dijagnostičko-terapijskog Centra u KB "Dr. Irfan Ljubijankić" Bihać za pružanje usluga visoko-diferencirane zdravstvene zaštite na području USK-a"** te ga kao jedini projekt uvrstio u Godišnji i Srednjoročni plan potencijalnih javno-privatnih projekata za 2020. godinu, na koje je Vlada Unsko-sanskog kantona svojom Odlukom, broj: 03-017-2488/2020 od 23.12.2020. godine, dala suglasnost.

DT Centar u KB "Dr. Irfan Ljubijankić" Bihać uključuje izgradnju **nove centralne bolničke zgrade sa približno 5.800 m² raspoređenu na pet etaža** (suteren - **radioterapija**, nadzemlje - **centar urgentne medicine i interventna kardiologija**, I -IV sprat - **konsultativno specijalističke službe**, V - sprat **NIR - prostorije za naučnoistraživački rad sa amfiteatrom**), koja će objediniti sve prijeme u bolnicu, uključuje sve specijalističko-konsultativne bolničke discipline i pružanje novih zdravstvenih usluga kojima se utiče na kvalitet zdravstvene zaštite na području našeg Kantona. Izgradnja novih bolničkih poslovnih prostora je u direktnoj korelaciji sa pružanjem novih usluga, uvođenjem novih zdravstvenih tehnologija i modernizacija, proširenjem kapaciteta i povećanje dostupnosti, kvaliteta i efikasnosti u pružanju zdravstvenih usluga i provest će se po modelu javno-privatnog partnerstva jer su ostvareni zakonski uvjeti za realizaciju navedenih aktivnosti. Nova zgrada sa opremom je vlasništvo ZU Kantonalna bolnica te projekt JPP -a jeste suradnja privatnog partnera koji će koristiti 1450 m² prostora i bolnice koja će upravljati sa 4.250 m² prostora.

Cilj ovog projekta usmjerava se na poboljšanje zdravstvene zaštite na području USK-a uvođenjem usluga dijagnostike i liječenja koje se pružaju u Kliničkim centrima u F BIH, odnosno ostvarivanje dostupnosti pružanja zdravstvene zaštite za stanovništvo USK-a koja uključuje usluge:

1. invazivne/interventne kardiologije,
2. radioterapije i
3. druge medicinske discipline.

Izgradnja i razvoj Centra te jačanje zdravstvenog sektora na području USK-a, ostvarivanje značajnih ušteda i benefita kako za pacijente tako i cjelokupni zdravstveni sistem Kantona

Ciljevi ovog projekta su usmjereni na uspostavljanje zlatnih standarda u kardiologiji, radioterapiji, uslugama tercijarne zdravstvene zaštite, što će smanjiti troškove usluga koje se plaćaju kliničkim centrima, tako i troškova prevoza naših pacijenata u Kliničke centre koji su udaljeni više od 300 km od bolnice.

Projektom razvoja dijagnostičko-terapijskog Centra u KB "Dr. Irfan Ljubijankić" Bihać za pružanje usluga visoko-diferencirane zdravstvene zaštite na području USK-a, građani Unsko-sanskog kantona će dobiti najbolju uslugu u svom Kantonu, čime se stiču uslovi za dosezanja zlatnog standarda interventne kardiologije – „zlatnog sata".

Novoizgrađeni, moderno opremljeni dijagnostičko-terapijski centar, koji uključuje i interventnu kardiologiju sa dnevnom bolnicom/opservacijom, dijagnostikom sa MRI uređajem od 3 T, CT uređajem i dr. opremom (uključuje približno 750 m2 poslovnog prostora). 8 novouposlenih, uglavnom visoko stručnih osoba, će prioritetno tretirati pacijente sa područja Unsko-sanskog kantona i tako smanjiti liste čekanja.

U novom centru u Kantonalnoj bolnici radioterapija će se izvoditi uz pomoć najsavremenije opreme i izvođenjem komformalno planiranje i isporuka radioterapijskog tretmana, što uključuje postavljanje pod zemljom na prostoru od minimalno 700 m² jednog linearnog alkceleratora i CT simulatora za planiranje radioterapije te cjelokupne infrastrukture koja uključuje radio onkološki tretman pacijenata na području USK-a (tzv. "bunker", ljekarske ordinacije, onkološki konzili, boravak za pacijente i osoblje i dr.).

Usluge Centra sa dnevnom bolnicom će u najkraćem roku biti stavljene na raspolaganje i pacijentima izvan Unsko-sanskog kantona kojima je ova pomoć potrebna. Predloženi novi kapaciteti JU Kantonalna bolnica "Dr. Irfan Ljubijankić" Bihać će se postepeno razvijati do maksimalne iskorištenosti kroz uvođenje novih srodnih usluga, koje predstavljaju najsloženije usluge koje se pružaju u kliničkim centrima na području BiH.

Projekat će pozicionirati ZU Kantonalna bolnica "Dr. Irfan Ljubijankić" Bihać kao ustanovu u kojoj se primarno pruža sekundarna zdravstvena zaštita u ustanovu koja će pružati niz usluga tercijarne zdravstvene zaštite, odnosno najsloženijih usluga jer će ustanova prerasti u univerzitetsko-kliničku bolnicu, a samim tim, pored direktnog pozitivnog efekta na život i kvalitet života svojih pacijenata, kontinuirano doprinositi akademskom i praktičnom osnaživanju postojećih i budućih kadrova.

ZU Kantonalna bolnica "Dr.Irfan Ljubijankić" Bihać planira ostvariti ovaj cilj korištenjem upravljačkih, tehničkih, finansijskih i inovacijskih sposobnosti privatnog sektora, kao i razmjenom umijeća i znanja sa privatnim sektorom, odnosno primjenom modela javno-privatnog partnerstva koji je došao u finalnu fazu.

ZU Kantonalna bolnica "Dr.Irfan Ljubijankić" Bihać očekuje da budući privatni partner projektuje, izgradi, opremi i održava dijagnostičko-terapijski centar, u skladu sa propisanim standardima građenja i poslovanja u BiH, u kojem će zaposliti najstručniji kadar i organizovati pružanje usluga urgentne i planske interventne kardiologije, kao i radioterapije prvenstveno za

pacijente i osiguranike sa područja USK-a. Od privatnog partnera se očekuje da preuzme rizik raspoloživosti građevine, kao i rizik potražnje za uslugama. **Privatnom partneru se može dopustiti komercijalno obavljanje djelatnosti i usluga koje bolnica ne pruža.** Rok na koji se namjerava sklopiti ugovor će biti konačno utvrđen studijom opravdanosti, a ne planira se da bude kraći od 20 godina.

Shodno naprijed navedenom, osnovni strateški ciljevi projekta su:

- omogućiti standard „Zlatni sat" na području USK, u svrhu smanjenja stope smrtnosti i invaliditeta pacijenata oboljelih od kardiovaskularnih oboljenja, omogućiti pružanje usluga raditerapije i ostalih usluga iz djelatnosti neurologije, neurohirugije, radiokirurgije i dr.;
- omogućiti izgradnju i opremanje suvremene energetski učinkovite zgrade za pružanje javne usluge;
- razviti centar za edukaciju doktora i studenata kroz zapošljavanje visoko educiranog domaćeg i inozemnog zdravstvenog kadra iz oblasti interventne kardiologije i radioterapije i dr. disciplina;
- povećati troškovnu učinkovitost kroz uvođenje tercijarnog nivoa usluga te smanjenja troškova transporta pacijenata izvan Kantona.

Zadaci koji se očekuje u narednom periodu od strane PT su finalizirani zadaci koji uključuju:

- priprema javnog poziva i nacrta ugovora,
- objava javnog poziva za izbor privatnog partnera i
- izbor privatnog partnera.

PRIJEDLOZI MJERA ZA UNAPREĐENJE RAZVOJA ZDRAVSTVENOG SISTEMA USK-A

1. **Nakon donošenja Odluke o davanju suglasnosti na Odluku o opredjeljenosti za projekt "Razvoj dijagnostičko-terapijskog Centra u KB "Dr. Irfan Ljubijankić" Bihać za pružanje usluga visoko-diferencirane zdravstvene zaštite na području USK-a", pripremiti i objaviti javni poziv za izbor privatnog partnera;**
   ROK: ODMAH PO DONOŠENJU ODLUKE
2. **Osigurati finansijska sredstva za realizaciju projekta i to dijela koji se odnosi na ulaganje javnog partnera ZU kantonalne bolnice "Dr. Irfan Ljubijankić" Bihać putem vlastitih sredstava Bolnice, budžeta Kantona i budžeta viših nivoa vlasti;**
   ROK: KONTINUIRANO
3. **U odnosu na izrađeni Elaborat o stanju objekta Doma zdravlja u Bihaću nakon potresa i aktivnosti koje su uslijedile nakon izrade elaborate, neophodno je da Skupština Unsko-sanskog kantona, crpeći svoja osnivačka prava i nadležnosti, zauzme stav i donese obavezujeće odluke u smislu adaptacije postojećeg smještajnog kapaciteta odnosno izgradnje tih kapaciteta na drugoj lokaciji.**

4. **Zavod zdravstvenog osiguranja USK-a povećati broj radnih bolničkih timova za rad 24 sata;**
   ROK: U 2025. GODINI
5. **Zavod zdravstvenog osiguranja USK-a proširiti broj usluga iz nomenklature sekundarne zdravstvene zaštite;**
   ROK: U 2025. GODINI
6. **Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike USK-a, zajedno sa ostalim ministarstvima, pokrenuti aktivnosti koje uključuju izmjenu pozitivnih pravnih propisa u cilju osiguranja neosiguranih lica;**
   ROK: U 2025. GODINI
7. **Sve zdravstvene ustanove kontinuirano pratiti zadovoljstvo pacijenata putem jedinstvene metodologije koju propisuje Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike, a koja se odnosi na pružanje usluga i odnos medicinskog osoblja prema pacijentima i polugodišnje izvještavati Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike;**
   ROK: 3 MJESECA ZA DONOŠENJE JEDINSTVENE METODOLOGIJE
8. **Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike USK pokrenuti i koordinirati aktivnosti na izradi strateškog dokumenta informatizacije i digitalizacije sistema zdravstvene zaštite u cilju povezivanja u jedinstveni informacioni zdravstveni sistem;**
   ROK: U 2025. GODINI
9. **ZZO USK-a u finansijskom planu za 2025. godinu uvrstiti finansiranje informatizacije u zdravstvu u postotku kako je to urađeno za uvođenja sistema kvaliteta kojim ZZO USK-a finansira uvođenje standarda kvaliteta i sigurnosti u zdravstvenim ustanovama na području USK-a;**
   ROK: U 2025. GODINI
10. **Vlada Unsko-sanskog kantona putem Ureda Vlade Unsko-sanskog kantona u suradnji sa UNDP-om okončati proceduru izgradnje sale za kineziterapiju unutar Lječilišta Gata.**
    ROK: 31.5.2025. GODINE

MINISTRICA

Lemina Kadirić